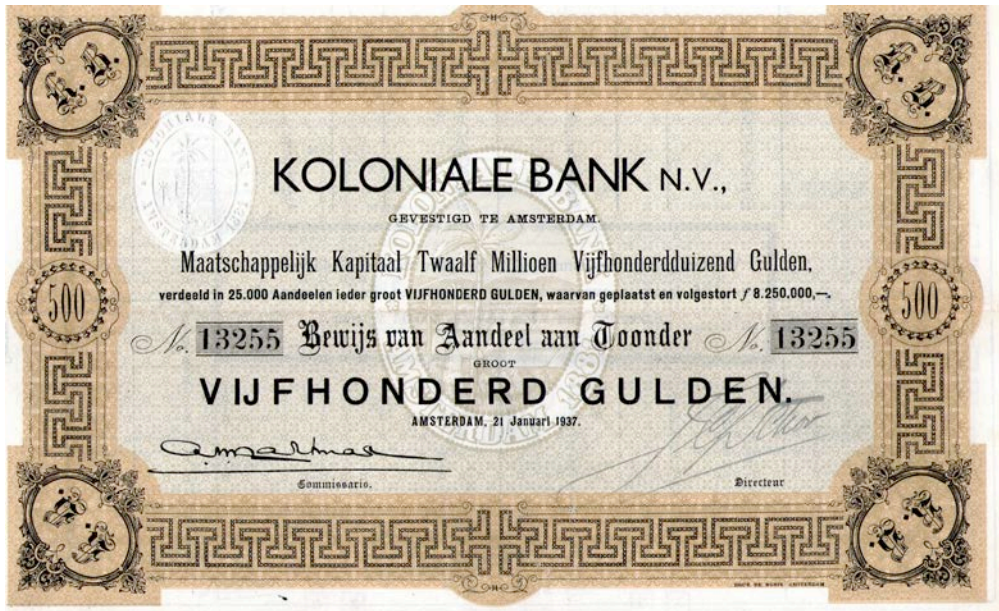

KOLONIALE BANK
(van grote bank naar roemloos einde)
- R.A. Oosten -

Gepubliceerd in het VVOF Mededelingenblad september 2009, p. 5-7.

Koloniale Bank heeft lange tijd veel betekend voor cultuurondernemingen in Nederlandsch Indië. De bank werd opgericht op 22 maart 1881. Eén van de oprichters was F.S. van Nierop, directeur van de Amsterdamsche Bank. Deze bank nam ook een participatie in het geplaatste kapitaal ad f 5 mln. Dit was overigens niet bedoeld als een langdurige deelneming. Het hoofdkantoor was gevestigd aan de Heerengracht 543 in Amsterdam en er waren bijkantoren in Nederlandsch-Indië, o.a. in Batavia en Soerabaia.

Het doel van de Koloniale Bank wordt omschreven als: “Het verschaffen van bedrijfskapitaal aan ondernemingen van landbouw en nijverheid (in de eerste plaats in Nederl. Indië), het verstrekken van voorschotten op produkten en consignatiën, op uitzending van goederen enz., het exploiteren van landbouw- en nijverheidsondernemingen, hetzij voor eigen rekening of in gemeenschappelijke rekening met derden.” De bank was in feite een houdster- en financieringsmaatschappij van een groot aantal cultuurondernemingen (met name suiker en koffie) in Nederl. Indië. Dus een typische cultuurbank. Slechts op zeer bescheiden schaal financierde zij andere ondernemingen.

Nog maar kort na de start van de bank begonnen de problemen. Het jaar 1884 was voor geheel Nederl. Indië een rampjaar. In de 2^e helft van 1883 kwam er onverwacht een einde aan een lange periode van bloei in de suikerindustrie. De suikerprijzen op de wereldmarkt begonnen te dalen. Enerzijds door wereldwijde protectie van beetwortelsuiker, anderzijds door overproductie. In februari 1884 waren de prijzen al met 50% gedaald. De verkoop stagneerde volledig. Toen de nieuwe oogst op de markt kwam, lagen er nog grote onverkochte voorraden. Veel suikerondernemingen kwamen in problemen, maar ook de kredietinstellingen die voorschotten hadden verstrekt. Dat had ook voor de Koloniale Bank onaangename consequenties. Op 11 november 1884 moest de bank surséance aanvragen. Het was niet de enige bank in moeilijkheden, ook de Nederl. Indische Handels Bank kwam in problemen. Maar dank zij grote inspanning van enkele grote instellingen, kon deze worden gered.

Toen kon ook gewerkt worden aan een reddingsplan voor de Koloniale Bank. Met veel pijn en moeite kon een 5% obligatielening van f 5 mln. worden geplaatst. Van de gewone aandelen werd nominaal f 1,5 mln. omgezet in preferente aandelen. Hierna kon de surséance worden opgeheven.

In de hierop volgende jaren had de bank veel moeite het hoofd boven water te houden. Het duurde zo'n 20 jaar voor de geleden verliezen waren terugverdiend. Na 1903 ging het beter, door de sterk verhoogde rentabiliteit van haar cultuurondernemingen.

In 1905 werd een 4% obligatielening uitgegeven. Het aandelenkapitaal werd door enkele emissies uitgebreid. Eind 1913 bedroeg het eigen vermogen f 12,5 mln. en stond aan obligaties nog f 2,2 mln. uit. De Bank had toen belangen in 14 suikerfabrieken, 59 koffieplantages en 21 andere ondernemingen. Wat dat betreft was de Koloniale Bank niet veel kleiner dan de Ned.Indische Handels Bank. Wel was het gewone bank- en kredietbedrijf van veel minder omvang en was de Koloniale Bank eigenlijk handelsbank af.

Was de koers van de aandelen in 1920 nog opgelopen tot 399%, in 1934 was dat nog maar 25%. In verband met grote afschrijvingen op de cultuurbelangen, werd het aandelenkapitaal in 1937 afgestempeld met 50% en werden de aandelen van f 1000 omgewisseld in nieuwe stukken van f 500. Ook de in 1925 uitgegeven certificaten van f 100 werden afgestempeld tot f 50.

Na de overdracht van de souvereiniteit aan de Republiek Indonesië in 1949, stootte de Koloniale Bank wat er nog over was aan bankactiviteiten af, om een zuivere cultuurbank te worden. Het "koloniale" klonk toen ook niet zo vriendelijk meer. De naam van de Koloniale Bank werd daarom op 22 december 1949 gewijzigd in "Cultuur- Handel- en Industriebank (Cultuurbank) N.V.

Op 9 december 1957 werden alle Nederlandse bedrijven onder toezicht van de Indonesische regering gesteld. Elk contact met de Nederlandse directies werd verboden. Op 31 december 1958 werd de nationalisatie van Nederlandse ondernemingen in Indonesië afgekondigd, met terugwerkende kracht per 3 december 1957.

Hierna bezat de bank nog enkele belangen in Belgisch Congo en Rhodesië, alsmede enkele deelnemingen in Nederland op het gebied van produktie en handel in kunststoffen en plastics.

In 1970 werd de Cultuurbank ontbonden. Tegen inlevering van de aandelen werden 17000 bewijzen van deelgerechtigdheid uitgereikt. Hierop zouden de uit Indonesië te ontvangen schadevergoedingen worden uitgekeerd.

In de jaren 1971 t/m 1981 werd in totaal f 55,65 per b.v.d. uitgekeerd. In 1982 werd aan de aandeelhoudersvergadering voorgesteld de restant claim op Indonesië over te dragen aan het administratiekantoor Belindo. Voor elke 10 b.v.d. Cultuurbank kon worden verkregen 3 certificaten Belindo + f 63,42. Voorzover de stukken niet werden omgewisseld, werd per b.v.d. f 114,83 betaalbaar gesteld.

Zo kwam dan 101 jaar na de oprichting een roemloos einde voor de bank, die eens behoorde tot de grote financiële instellingen van Nederlandsch Indië.

bronnen:

Geschiedenis Alg.Banken in Nederland

Geschiedenis van twee banken

Keesings Financ.Archief

Van Oss effectenboek

Wereldwijd bankieren